

ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ-ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ-ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

(*Απ' άφορμή τής ιστορίας που βγήκε για τὸ ζωγράφο Γουώτς*).

Τρεις μεγάλους κυβερνήτες έβγαλεν ή 'Ελλάδα άπ' τὸ 21 ὡς με τὰ σήμερα— τὸν Καποδίστρια, τὸν Τρικούπη, τὸ Βενιζέλο — κ' οἱ τρεις τους εἶταν ἔχτροι τοῦ δασκαλισμοῦ κ' ἐνοιωθαν κι ἀγαποῦσαν τὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Ἡ κοινωνικὴ καὶ πιότερο ἡ πολιτικὴ κατάσταση, σὰν πού εἶταν ὑποχρεωμένοι σὲ πολλὰ νὰ ὑποτάζονται στὸν ὄχλο καὶ στοὺς δημομαχογούς, τοὺς μπόδισε νὰ βάλουν σὲ πράξη τίς γλωσσικὲς γνώμες τους. Κ' ἴσως μάλιστα νὰ μὴ πρόφτασαν νὰ τίς ξεκαθαρίσουν θετικὰ στὸ μυαλό τους.

Ὁ Καποδίστριας ἀληθινὰ σοφὸς κ' ἔχοντας μεγάλη αἰσθητικὴ μόρφωση τόσο πού νὰ δύναται νὰ συζητᾷ με καλλιτέχνες μεγάλους στὸ σαλόνι τῆς madame Stael καὶ ν' ἀκούγεται ἡ γνώμη του, τριγυρισμένος σὰν ἦρθε στὴν 'Ελλάδα ἀπὸ λεγεώνα δασκάλους, μεταχειρίστηκε στὰ διατάγματα καὶ στοὺς νόμους πούκαμε καθὼς καὶ στὰ ἴδιωτικά του ἔγγραφα, πού μερικὰ ἔχουν ἀνέκδοτα οἱ κληρονόμοι του, μὴν ἀπλῆ γλῶσσα, πιότερο ἀπλῆ ἀπ' τὴ γλῶσσα τοῦ Κοραΐ. Κ' εἶναι φανερὸ πῶς, ἂν εἶταν καθαρεβουσιάνος, στὸ χέρι του εἶταν νὰ πάρη γιὰ γραμματικούς του τοὺς σοφολογιώτατους ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, πού βρίσκονταν πληθοστοὶ στὸ Ναύπλιο οἱ πιότεροι καὶ στὴν Κέρκυρα. Μὰ κανένα τέτοιο δὲν πῆρε μαζί του καὶ τοῦτο στάθηκε μάλιστα μιὰ ἀπὸ τίς αἰτίες πού τοῦγινε μεγάλη ἀντιπολιτεψή. Ὅποιος διαβάσῃ τίς φυλλάδες τοῦ μακαρίτη τοῦ Σούτσου κι ἄλλων ὠν βλέπει φῶς φανερὸ τὸ δασκαλισμὸ νὰ ρήγνεται λυσσασμένα ἐναντίο τοῦ Καποδίστρια.

Πέρασαν πενήντα χρόνια ὡς πού νᾶρθη ὁ Τρικούπης. Κοντὰ στίς ἄλλες ἀναποδιές πού χαντάκωναν τὸ δυστυχημένο τὸ ἔθνος, ὁ δασκαλισμὸς — ἡ καθαρέβουσα μ' ἄλλες τίς πρόληφές της — εἶχε τρανέψει κι ἀποχαντάκωνε τὸ μυαλό, τὸ αἶσθημα καὶ τὴν ἠθικὴ τοῦ λαοῦ. Σὲ τέτοια κατάντια βρῆκε τὴν 'Ελλάδα ὁ Τρικούπης κ' ἐδάθηκε με τὸ φωτεινό του τὸ μυαλό νὰ τὴν προσδέψῃ. Ζήτησε νὰ μᾶς φέρη τὸν πολιτισμὸ. Ἀγωνίστηκε νὰ κάμῃ στρατό, νὰ δυναμώσῃ τὸ ἐμπόριο καὶ τὴ βιομηχανία, νὰ δώσῃ συγκοινωνίες, νὰ μορφώσῃ ὑπαλλήλους. Προτιμοῦσε πάντα κείνους πού δείχνονταν πιὸ φιλελεύτεροι στὴ γλῶσσα καὶ στὴ σκέψῃ καὶ συχαινόταν τοὺς δασκάλους. Μὰ κ' οἱ διαλεχτοὶ του ἐκείνοι καταντοῦσαν γλήγορα τῆς ρουτίνας καὶ γλωσσαμύνητες, σὰν καλῶρα ὁ Μιστριώτης πούρθε ἀπὸ τὴ Γερμανία δη-

μοτικιστῆς καὶ κατάντησε χωροφύλακας τοῦ μέσου ἀορίστου καὶ τῆς ξυπόλυτης γενικῆς. Τότες ἀπάνω στὴν πρώτη πραγματικὴ πρόδοο τῆς 'Ελλάδας βγήκε κι ὁ Ψυχάρης με τὸ «**Ταξίδι**» του. Τότες εἶταν κι ὁ Ροῖδης, ὁ θεωρητικὸς δημοτικιστῆς, στενὸς φίλος τοῦ Τρικούπη καὶ διεφθοντῆς τῆς Βιβλιοθήκης. Τότες διωρίστηκαν καὶ δυὸ-τρεις ἀπὸ τοὺς παλιούς τῶρα δημοτικιστάδες σὲ θέσεις ἐπίσημες. Μὰ παραπάνω δὲν προχώρεσε ὁ Τρικούπης. Σχεδὸν ἀπόμεινε μόνον ἀντιδραστικὸς τοῦ δασκαλισμοῦ.

Καὶ θυμᾶμαι γιὰ τὴν τέτοια ἀντίδρασή του κάτι πού μοῦ διηγήθηκ' ἓνας Τρικουπικός, ἓνας ἀπὸ τοὺς τωρινούς ἐπίσημους πολιτικούς. Μιλώντας μου γιὰ τὸν ἀρχηγό του με σεβασμό, τοῦδερικε ἕμως ἓνα μεγάλο ψεγάδι, τὴν αὐθαίρετη ἐπιμονή. Καὶ μέσ' στὰ σχετικὰ ἀνέκδοτα, μοῦ διηγήθηκε κ' ἓνα γλωσσικό, πού ἀντίθει' ἀπ' ὅτι ἔκριν' αὐτός, ἐγὼ τῶρηκα νὰ δείχνῃ τὴ φωτεινὴ κρίση καὶ τὴ δίκια ἐπομονή τοῦ Τρικούπη. — Στὴν τελευταία, λέει, πρωθυπουργία του κάποιος πού λογιότου **εὐρυμαθέστατος λόγιος καὶ συγγραφεύς**, εἶχε βάλει λυτούς καὶ δεμένους γιὰ νὰ διοριστῇ στὸ ὑπουργεῖο τῆς παιδείας. Ὁ Τρικούπης δὲν ἤθελ' οὔτε νὰ τὸν ἀκούσῃ. Κι ὅταν ὁ ὑπουργὸς ζήτησε νὰ τοῦ θυμῆσῃ πῶς ὁ λόγιος ἐκείνος **εἶχεν ἐπιδείξει ἐιδικάς γνώσεις καὶ ἦτο συγγραφεύς ὑποδειγματικῆς καλλιπείας**, ὁ Τρικούπης κατσοφισομένος τ' ἀποκρίθηκε: «Δι' ὅλ' αὐτὰ ἐπιμένω νὰ μὴ τὸν θέλω».

Ὁ φίλος του διηγώντας τα παρουσίαζε τὴν ἀρνηση κείνη σὰν πείσμα, κι' οὐδὲ τοῦ περνοῦσ' ὑποψία πῶς ὁ Τρικούπης πού διάβαζε κ' ἤξερε φιλολογία καὶ πού τόσο πρόσεχε τοὺς λογίους, ὥστε νὰ μπιστευτῇ στὸ Ροῖδη τὴν ἐπίκριση τῆς διπλωματίας μας καὶ νὰ διορίσῃ καθηγητῆ τοῦ Πανεπιστημίου ἓνα δημοσιογράφο καὶ νὰ καλέσῃ μόνος του καὶ νὰ διορίσῃ καθηγητῆ στὴν Ἀθῆνα τὸ διηγηματογράφο Μωραϊτίδη μόλις πῆρε τὸ δίπλωμά του καὶ νὰ θέλῃ νὰ δώσῃ θέση τοῦ Παπαδιαμάντη, ἴσως θάχε κᾶνα βαθύτερο λόγο νὰ μὴ θέλῃ ν' ἀκούσῃ τὸν **εὐρυμαθέστατο λόγιο** θεσοζήτη, πού θὰν ἤξερε βέβαια τὰ γραφόμενα καὶ τίς Ἑλληνικούρες του ὁ Τρικούπης καλύτερα παρὰ ὁ ὑπουργός.

Τὴν ἀποστροφή τοῦ Τρικούπη στοὺς καθαρεβουσιάνους καὶ στὴν ἀττικίζουσα γλῶσσα μᾶς τὴν δείχνει κ' ἡ τρίτομη ἱστορία γιὰ τὸ μεγάλο Ἀγγλοζωγράφο Γουώτς, πού βγήκε τῶρα τελευταία στὴν Ἀγγλία.

Ὁ Γουώτς τὴ δευτέρη φορὰ πούρθε στὴν Ἀθῆνα γνώρισε τὸν Τρικούπη καὶ κουδέντιασε μαζί του γιὰ τέχνη καὶ φιλολογία στίς ὥρες πού ὁ πρω-

θυπουργός κάνοντας τὴ γνώμη τοῦ φίλου του Ἀλέκου Ἰωνίδου, ποζάρειζε γιὰ νὰ τοῦ κάνῃ τὸ πορτραῖτό του ὁ ζωγράφος. Γιὰ τὴ δική μας γλῶσσα μιλώντας ἔδειξε πὼς εἴταν ἀνόητη καὶ βλαβερὴ ἢ προσπάθεια ποῦκαναν οἱ καθαρεβουσιανοὶ λέγιοι νὰ ξαναζήσῃ τάχα ἢ ἀρχαία Ἑλληνική. Ἡ τέτοια προσπάθεια—εἶπε ὁ Τρικούπης—εἶναι ἀσυχώρητο σφάλμα, γιατί ἡ γλῶσσα ξετυλίγεται καὶ πάει μπρῶς αὐτὸματα καὶ ἀντιπροσωπεύει τὶς ἀνάγκες τῆς φυλῆς ἢ καὶ στενωτέρ' ἀκόμα τὶς ἀνάγκες καθ' ἑαυτῆς γενεᾶς. Ὡστε τὸ νὰ ζητᾷ κανένας καλὰ καὶ σώνει ἕνα τύπο γλώσσας νὰ τὸν ἐπιβάλλῃ σ' ἕνα λαὸ εἶναι κάτι ἀφύσικο· γιατί ὁ τέτοιος ὀρισμένος τύπος μιᾶς ἄλλης ἐποχῆς δὲ θὰ μπορούσε νὰ ἐκφράσῃ τὴ σημερινὴ ζωὴ ποῦν' ἐλότελα διαφορετική. Ἔτσι λοιπὸν ὁ ἀγώνας νὰ ξανάρθουν τώρα στὴ ζωὴ οἱ παλιοὶ τύποι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας θὰν εἶχε ἀποτέλεσμα νὰ βγαίνουν γραμματικοὶ (ἦγουν δάσκαλοι) πιότερο παρὰ ἄνθρωποι μὲ ἰδέες».

Τέτοια εἴταν ἡ γνώμη τοῦ δέφτερου μεγάλου πολιτικοῦ μας. Ὅσο γιὰ τὸ δημοτικιστὴ Βενιζέλο, τὸν πολιτικὸ μας ἐλευθερωτὴ, ποῦ τὰ πράματα δείχνουν πὼς δὲν ἦρτε σὲ προδρομικὴ ἐποχὴ, ἀλλὰ στὴν πρώτη θετικὴ περίοδο τῆς ἐθνικῆς ἐξέλιξης, πιστεύουμε νὰ δείξῃ καὶ γιὰ τὴ γλῶσσα (ἦγουν γιὰ τὸ σπουδαιότερο ἐθνικὸ μας ζήτημα) τέτοια δύναμη, ὥστε νὰ μὴ τοῦ ποῦν ἐξευτελιστικὰ γι' αὐτὸν παρωδημένο τὸ παλιὸ στὸ Δημοστῆν ἐπίγραμμα: «εἰ περ ἴσῃν τῇ γνώμῃ τὴν ῥώμην εἶχες οὐκ ἂν ἤρχε τῶν Ἑλλήνων Μιστριώτης Γλωσσαμύντωρ».

A. ΜΑΒΡΟΣ

“ΜΟΥΣΙΚΗ,,

13-15 Στοῦ Ἀρσακίου 13-15. — Ἀθήναι

Ὅλη ἡ κλασσικὴ μουσική.

Ὅλα τὰ νεώτερα succes.

Ὅλα τὰ τραγούδια ὄλων τῶν Ἑλλήνων συνθετῶν.

Τὰ νεώτερα Ἑλληνικὰ ἐμβατήρια.

Γ. Λαμπελὲτ	ΥΜΝΟΣ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ
Θ. Σακελλαρίδου	ΕΛΛ ΔΟΞΑ
Σπ. Σαμάρα	ΟΙ ΝΙΚΗΤΑΙ
Μ. Καλομοίρη	ΕΜΠΡΟΣ
Ι. Καίσαρη	ΛΕΥΘΕΡΩΜΕΝΑ ΓΙΑΝΝΕΝΑ

Ὁ Ἐκδοτικὸς οἶκος «Μουσική» χάρις εἰς τὴν ἰδρυσιν τοῦ χαρακτηριστοῦ του τμήματος ἀναλαμβάνει τὴν ἐκδοσιν μουσικῶν τεμαχίων καὶ διὰ λογαριασμόν τρίτων εἰς τιμὰς συγκαταβατικὰς.

ΔΥΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΣΑΠΦΩΣ

Στὸ βιβλίο, ποῦ ἔδραλε τώρα τελευταία ὁ Γερμανὸς φιλόλογος Ulrich von Wilamowitz—Möllendorf (Sappho und Simonides—Untersuchungen über griechische Lyriker—Berlin 1913), ἔχουν δημοσιευτεῖ καὶ τὰ δύο αὐτὰ τραγούδια τῆς Σαπφῆς, παρμένα ἀπὸ τὴ Βερολίνο περγαμηνὴ Βίβλο.— Πρῶτοι οἱ Γερμανοὶ Schubart καὶ Blass κατάρθωσαν νάποκαταστήσουν τὸ κείμενό τους. Ὁ Wilamowitz τώρα τὰ δημοσιεύει μὲ πολλὰς του διόρθωσες σ' αὐτὰ καὶ μὲ ἄλλες ἐριμηνευτικὰς σημειώσας.

.....
τεθνάκην δ' ἀδόλως θέλω.

ἄ με ψισδομένα κατελίμπανεν

πολλὰ καὶ τόδ' ἔειπέ μοι

«ὦμ', ὡς δεινὰ πεπόνθαμεν

Ψάφφ' ἢ μὰν σ' ἀέκοισ' ἀτυλιμπάνω.

τὰν δ' ἐγὼ τάδ' ἀμειβόμεν

«χαίριοις' ἔρχεο κάμέθεν

μέμναισο· οἶσθα γὰρ ὡς σε πεδήπομεν.

αἰ δὲ μή, ἀλλὰ σ' ἐγὼ θέλω

ὄμναισαι· σὺ δὲ λάθειαι

ὄσσα μαλθακὰ καὶ κάλ' ἐπάσχομεν.

πολλοὶς γὰρ στεφάνοις ἴων

καὶ βρόδων πλοκίων τ' ὄμοι

καὶ ὀστίγγων παρ' ἐμοὶ παρεθήκω.

καὶ πολλαῖς ὑποθυμίδας

πλεκταῖς ἀμφ' ἀπαλαῖ δέρας

ἀνθέων εἰαρινῶν πεπονημένας.

καὶ πολλῶν λιπαρῶς μύρωι

βρενθείωι βασιληίωι

ἐξαλείψω κα....

καὶ στρωμνάν...

ἀπαλὰν παρ...

ἐξίης πόθον...

Εἰς Ατθίδα

.....
..... ἀπὸ Σαρδίων

πολλάκι τυίδε νῶν ἔχοισα.

ὡς πεδεζώομεν, βεβῶως ἔχεν

σὲ θεᾶι ἰκέλαν Ἄρι-

γνώτα, σαὶ δὲ μάλιστ' ἔχαιρε μολπαῖ.

νῦν δὲ Λύδαισιν ἐμπρέπεται γυναι-

κέσσην, ὡς ποτ' ἀελίω

δύντος ἄ ῥοδοδάκτυλος σελάννα,